

Vývoj manželského majetkového práva v rámci Československa

Development of Matrimonial Property Law in Czechoslovakia

JUDr. Katarína Drobná

Paneurópska vysoká škola v Bratislave, Fakulta práva, Ústav súkromného práva

Anotácia

Vznik Československa sa vyznačoval stavom právneho dualizmu, ktorého následky vyvolali nevyhnutnú potrebu unifikácie jednotlivých úsekov práva, vrátane práva manželského. Rozdiely v tejto oblasti pretrvávali až do roku 1949, kedy bol prijatý zákon č. 265/1949 Zb. o rodinnom práve. Príspevok predkladá stručný ale ucelený náhľad do vývoja manželského majetkového práva v československom právnom poriadku od vzniku spoločného štátu až po vznik samostatných republík.

Annotation

The formation of Czechoslovakia was characterised by legal dualism, the consequences of which raised the inevitable need for unifying the individual sections of law, including matrimonial law. Differences in this area persisted until 1949, when Act No. 265/1949 Coll. on Family Law was adopted. The paper presents a brief but comprehensive overview of the development of matrimonial law in the Czechoslovak legal system from the establishment of the common state until the formation of the independent republics.

Kľúčové slová

Manželské majetkové právo, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, manželstvo, majetok

Key words

Matrimonial property law, community ownership of spouses, marriage, property

1. Úvod

Rodinné právo upravuje manželstvo ako právny vzťah, ktorý vzniká určitým zákonom predpísaným spôsobom, vyvoláva právne následky a ustanovuje aj spôsoby zániku manželstva.¹ Pre obsah tohto právneho vzťahu je charakteristické, že v právach a povinnostiach sú si manželia rovní. Vzhľadom na účel manželstva, t. j. vytvorenie harmonického a trvalého spoločenstva, čo vyplýva priamo z § 1 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov („Zákon o rodine“), spoločnosť poskytuje tomuto zväzku všestrannú pomoc a ochranu.

Manželstvo a rodina sú inštitúty historického vývoja, ktorých funkcia sa neustále mení v čase a to vplyvom rôznych skutočností ako sú tradície, kultúra, náboženstvo alebo stupeň vývoja spoločnosti.

Rodinné právo prešlo od polovice 19. storočia až do súčasnosti výrazným obrozením. V príspevku poukazujeme na situáciu, kedy v období vzniku Československa dochádza k právne zaujímavému stretu dvoch odlišných systémov manželského majetkového práva. V dôsledku vzniku Československa bol prijatý zákon č. 11/1918 Zb. z. a n. o zriadení samostatného československého štátu. Prijatím tohto zákona došlo na území novovzniknutého Československa k recepcii predchádzajúceho práva Rakúsko-Uhorska. Dôsledkom tzv. „*recepčnej normy*“ bol vznik právneho dualizmu, ktorého obsahom bolo, že v jednotlivých častiach spoločného štátu platilo odlišné právo. Na území českých krajín bolo platné právo, ktorým sa v predchádzajúcom období spravovala rakúska časť monarchie, na území Slovenska a Podkarpatskej Rusi sa uplatňovalo bývalé uhorské právo. V oblasti občianskeho práva sa právny dualizmus prejavil tým, že kým v českých krajinách komplexnú právnu úpravu predstavoval predovšetkým ABGB z roku 1811 v znení jeho neskorších noviel, základom právnej úpravy na území Slovenska a Podkarpatskej Rusi bola, popri zákonnej úprave, najmä právna obyčaj. Na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi situáciu komplikovala nie iba povaha prameňov práva, typických pre tieto územia, ale aj jazyk predpisov. Podľa Lubyho, českí úradníci a sudcovia, ktorí boli nástupcami tých maďarsky hovoriacich, kvôli neznalosti jazyka ako aj povahe slovenského a podkarpatského práva, na právne vzťahy vo veľa prípadoch aplikovali právo českých krajín.² Riešením tohto stavu mala byť právna úprava, ktorá by sa uplatňovala na celom území Československa.

Cieľom tohto príspevku bolo podať prierezový výklad majetkových vzťahov medzi manželmi so zameraním na jeho jednotlivé inštitúty v období od vzniku Československa až po súčasnosť. V príspevku sme poukázali aj na význam rekodifikácie a jeho proces v súvislosti so základným právnym predpisom súkromného práva a to Občianskeho zákonníka.

¹ LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné I*. Bratislava: Iure Edition, 2006, s. 231.

² LUBY, Š. *Unifikačné snahy v oblasti československého súkromného práva v rokoch 1918-1948*. In: Právny obzor. Bratislava: Právnická jednota na Slovensku v Bratislave, 1967, č. 50, s. 573 - 574.

2. Vznik Československa - obdobie právneho dualizmu

Obdobie vzniku spoločnej republiky, kedy na území Čiech, Moravy a Sliezska prevzali rakúske právo a slovenské územie vrátane Podkarpatskej Rusi právo uhorské, (ktoré bolo najmä obyčajovo-právnej povahy) vytvorilo naliehavú potrebu vytvoriť jednotný systém práva.³

Strany sa priklonili k prijatiu koncepcie prevzatej z miernej revízie rakúskeho Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Všeobecný občiansky zákonník rakúsky 1811) („ABGB“).⁴ ABGB upravoval manželské a rodinné pomery v § 44 - § 136 a na rozdiel od uhorského práva vychádzal z konfesijného hľadiska.⁵

V § 44 upravil definíciu manželstva, podľa ktorej: *„Rodinné pomery sa zakladajú manželskou zmluvou. V manželskej zmluve dve osoby rôzneho pohlavia prejavujú podľa zákona svoju vôľu, že budú žiť v nerozlučnom spoločenstve, plodiť deti, vychovávať ich a poskytovať si vzájomnú pomoc.“* Na manželstvo tak nazerá ako na „manželskú zmluvu“, ktorej uzavretím sa manželia zaväzujú k plneniu vzájomných povinností.⁶

ABGB zároveň odlišoval medzi manželstvom ako zmluvou a manželstvom ako sviatosťou, avšak možnosť rozvodu podmienil konfesionálne. Stanovil teda odlišné rozvodové pravidlá pre katolíkov, nekatolíckych kresťanov a židov.⁷

Koncepcia manželstva (podobne, ako aj v uhorskom práve) vychádzala z preferovania právneho postavenia muža, čo vyplynulo priamo z § 91 ABGB, podľa ktorého: *„Muž je hlava rodiny ... prináleží mu obzvlášť právo viesť domácnosť; je však tiež povinný poskytovať manželke podľa svojho majetku slušnú výživu a zastupovať ju vo všetkých veciach.“*⁸ Žena bola v zmysle § 92 ABGB *„povinná nasledovať svojho muža do jeho bydliska, pomáhať mu v domácnosti a v hospodárení, pokiaľ to vyžaduje domáci poriadok aj sama plniť a starať sa, aby boli plnené nariadenia svojho muža.“*⁹

O tom, že sa nerovnosť medzi mužom a ženou uplatňovala v rakúskom manželskom majetkovom práve svedčia jednotlivé ustanovenia ABGB. Napríklad podľa § 1237 ABGB sa uplatňovala v pochybnostiach o vlastníctve majetku domnienka, podľa ktorej to, čo sa za manželstva akýmkoľvek spôsobom

³ ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*. Banská Bystrica: Belanium, 2016, s. 18.

⁴ Tamtiež, s. 19.

⁵ LACLAVÍKOVÁ, M., ZÁTEKOVÁ VALKOVÁ, V. *Rozvod manželstva v spoločnosti budujúcej socializmus (československá rozvodová súdna prax v 50. a 60. rokoch 20. storočia)*. Praha: Leges, 2020, s. 34.

⁶ Tamtiež, s. 34.

⁷ LANCZOVÁ, I. *Dejiny právnej úpravy rozvodov na území Slovenska*. Praha: Leges, 2018, s. 58.

⁸ LACLAVÍKOVÁ, M., ZÁTEKOVÁ VALKOVÁ, V. *Rozvod manželstva v spoločnosti budujúcej socializmus (československá rozvodová súdna prax v 50. a 60. rokoch 20. storočia)*. Praha: Leges, 2020, s. 34.

⁹ POKORNÝ, M., HOLUB, M., BIČOVSKÝ, J. *Společné jmění manželů, I. vyd.*. Praha: Linde, 2000, s. 16.

nadobudlo alebo dostalo, nadobudol muž. Zmluvná voľnosť sa uplatňovala prostredníctvom svadobných zmlúv. Svadobné zmluvy sa v tomto období líšili od manželských. Manželskou zmluvou vznikalo manželstvo a svadobnou zmluvou sa upravovali majetkové pomery medzi manželmi.¹⁰ Predmetom svadobných zmlúv boli inštitúty manželského majetkového práva a to veno, obvenenie, ranný dar, dedičská zmluva a vdovský plat. Pod venom sa podľa § 1218 ABGB rozumel majetok, ktorý bol mužovi odovzdaný manželkou, respektíve ho nadobudol od tretej osoby (väčšinou rodičov manželky) na zníženie nákladov spojených s manželským spoločenstvom. Odovzdávalo sa po uzavretí manželstva medzi manželmi. V prípade plnoletosti oboch snúbencov ponechával ABGB na ich rozhodnutí, ako s venom naložia. V prípade ak bola nevesta nepľnoletá vyžadovalo sa v zmysle § 1219 ABGB na zriadenie zmluvy o vene schválenie poručenským súdom.¹¹

Na slovenskom území a v Podkarpatskej Rusi platila koakvizícia, ktorá platila iba v manželstvách poddaných a mešťanov. V týchto manželstvách sa vychádzalo z domnienky, že manželia prispievajú počas manželstva spoločne a pri rozdeľovaní majetku majú obaja právo na jeho časť. Každý z manželov nakladal v čase manželstva s nadobudnutým majetkom rovnako voľne ako s tým, ktorým ešte v čase manželstva nedisponoval.¹² Uhorské právo nemalo také formy majetkovej podriadenosti manželky ako to bolo v rakúskom práve. Žena bola v otázke majetkovo-právnej zásadne samostatná.

Podstata koakvizície spočívala v tom, že majetok manželov bol počas manželstva nadobudnutý spoločným pričinením oboch manželov. Koakvizícia sa vzťahovala iba na majetok nadobudnutý počas spolujitia manželov, pričom právo na koakvizíciu nevznikalo samotným uzavretím a trvaním manželstva, ale predpokladalo spoločné hospodárenie a faktické spolužitie manželov.¹³

Spoločne nadobudnutý majetok - koakvizícia vznikla u platného, tak aj u putatívneho (neexistujúceho) vlastníctva v tých prípadoch, kde sa koakvizícia uplatňovala podľa právneho poriadku existujúceho v Uhorsku, t.j. u manželstiev nešľachticov podľa právneho obyčaja, prípadne na základe uzavretej zmluvy medzi manželmi, ktorí žili v spoločnej domácnosti.¹⁴

V manželstvách bývalých šľachticov a tzv. „*honoracionárov*“, t. j. nešľachticov, živiacich sa duševnou prácou, (napr. advokáti, lekári umelci) spočíval zákonný majetkový režim na zásade oddelených

¹⁰ ŠOŠKOVÁ, I. *Komparatívny pohľad na majetkoprávne pomery manželov v slovenskom a českom práve v rokoch 1945-1949*. In: Malý, K., Soukup, L. *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989. Sborník příspěvků*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 905.

¹¹ VOJÁČEK, L., KOLÁRIK, J., GÁBRIŠ, T. *Československé právní dějiny*. 2. vyd.. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2013, s. 112.

¹² ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*. Banská Bystrica: Belanium, 2016, s. 123.

¹³ LACLAVÍKOVÁ, M. ŠVECOVÁ, A. *Dlhá cesta k právej emancipácii ženy v rodinných a majetkových vzťahoch*. Bratislava: Historický časopis, 2018, roč. 66, s. 622, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): <https://www.sav.sk/journals/uploads/03021820Laclav%C3%ADkov%C3%A1%20%C5%A0vecov%C3%A1.pdf>

¹⁴ POKORNÝ, M., HOLUB, M., BIČOVSKÝ, J. *Společné jmění manželů*, 1. vyd.. Praha: Linde, 2000, s. 22.

majetkov.¹⁵ Rozdiely medzi oboma úpravami boli výrazné a spôsobovali značné problémy pri ich zjednocovaní.¹⁶

Unifikačné snahy započalo krátko po vzniku Československa Ministerstvo spravodlivosti, ktoré v roku 1920 prácou na revízii jednotlivých častí ABGB poverilo päť subkomisií, pričom jednou z nich bola i subkomisia pre rodinné právo, na čele s odborovým prednostom ministerstva spravodlivosti pánom A. Hartmannom a hlavným referentom, pánom profesorom B. Kafkom z pražskej nemeckej právnickej fakulty, ktorá revíziu ustanovení ABGB dokončila v roku 1923. Návrh v oblasti majetkových vzťahov medzi manželmi, ktorá sa na poradách subkomisie stala predmetom diskusie prevzal systém oddelených majetkov z ABGB. V zmysle § 38 manželským zväzkom nevznikalo medzi manželmi spoločenstvo majetkov. V prípade, ak si manželia svoje majetkové pomery neupravili zmluvou inak, každý z nich si mal podržať svoje doterajšie vlastnícke právo a žiaden z manželov nemal nárok na to, čo druhý manžel počas manželstva nadobudol alebo akýmkoľvek spôsobom obdržal. Návrh manželom v § 76 umožňoval, aby medzi sebou prostredníctvom manželskej zmluvy zriadili majetkové spoločenstvo akéhokoľvek druhu, napríklad všeobecné spoločenstvo statkov, spoločenstvo hnuteľného majetku, spoločenstvo nadobudnutého majetku alebo spoločenstvo statkov pre prípad smrti.¹⁷

Na rozdiel od ABGB návrh nezachoval domnienku, podľa ktorej majetok nadobudnutý po vzniku manželstva nadobúdala iba manžel, čo členovia komisie odôvodňovali tým, že v porovnaní s obdobím, keď vznikol ABGB, sa manželka zúčastňovala na manželovej zárobkovej činnosti alebo bola zárobkovo činnou sama. Prevzatie domnienky, podľa ktorej majetok nadobudnutý po vzniku manželstva nadobúdala len muž, neodrážalo súčasnú spoločenskú realitu.¹⁸ Subkomisia zároveň uviedla, že je potrebné, aby sa v uvádzacích predpisoch pamätalo na manželstvá slovenského a podkarpatskoruského územia, ktoré sa v čase prijatia občianskeho zákonníka spravovali koakvizíčným systémom.¹⁹

Na návrh A. Záturského sa na v poradí ôsmom zasadnutí uzniesla poveriť ministerstvo, aby podľa osnovy uhorského občianskeho zákona vypracovalo návrh ustanovení o koakvizícii. Potreba prevzatia koakvizície nebola odôvodňovaná len špecifickým postavením slovenského a podkarpatskoruského územia či vzťahom, ktorý k nej prechovávalo obyvateľstvo. Zásadný argument podľa dôvodovej správy predstavovala i povaha rakúskeho práva, pre ktoré bola pôvodne typická nerozlučiteľnosť katolíckeho

¹⁵ LUBY, Š. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*. Bratislava: Právnická jednota, 1946, s. 186.

¹⁶ Aj z dôvodu snahy zo slovenskej strany o zachovanie koakvizície.

¹⁷ Právo rodinné: návrh subkomitétu pro revizi občanského zákoníka pro Československou republiku. Praha: nákladem ministerstva spravedlnosti, 1924, s. 15, /cit.: 15.11.2024/. Dostupné (online): https://digi.law.muni.cz/xmlui/bitstream/handle/digilaw/7040/Obcanske_pravo_od_1919_0012-1924-1.pdf?sequence=3&isAllowed=y.

¹⁸ Tamtiež, s. 81-82.

¹⁹ Tamtiež, s. 98 - 99.

manželstva a vo svojich inštitútoch pri úprave zabezpečenia manželky počítalo iba so zabezpečením *mortis causa*.²⁰

V spore o prijatie jednotnej úpravy vzišiel systém na základe kodifikačných prác na novom československom občianskom kódexe podľa vzoru rakúskeho ABGB.²¹ Dôvodová správa prijatie ABGB odôvodňovala najmä potrebou čo najväčšieho prispôsobenia sa novej právnej úpravy k doterajšiemu právnemu stavu.²²

Návrhy subkomisií sa od roku 1926 stali predmetom prác novej komisie, ktorej úlohou bolo zjednotiť čiastkové návrhy vypracované subkomisiami a prihliadnuť pritom na všetky pripomienky, ktoré reagovali na tieto návrhy. Výsledkom sa v roku 1931 stal Návrh zákona, ktorým sa vydáva všeobecný občiansky zákonník. Ten sa v oblasti majetkových vzťahov medzi manželmi priklonil k návrhu subkomisie pre rodinné právo a základom sa stal systém oddelených majetkov.²³

Aj napriek tomu, že superrevízná komisia prevzala systém oddelených majetkov, uznala, že nadobudnutie majetkového prospechu po vzniku manželstva je vo väčšine prípadov zásluhou obidvoch manželov. Systém oddelených majetkov tak v § 52 doplnila právnou domnienkou, podľa ktorej všetko, čo pribudlo na majetku počas manželského zväzku, manželia v prípade pochybností nadobudli dielom v rovnakej výške, pričom túto domnienku bolo možné vyvrátiť dôkazom, podľa ktorého majetok manželia nadobudli v inom pomere alebo ho nadobudol iba jeden z manželov, o čom podľa svojej vlastnej úvahy rozhodol súd.²⁴

V roku 1937 bol jednotný návrh predložený Národnému zhromaždeniu, jeho parlamentné prejednanie však bolo znemožnené, čo znamenalo, že pokusy o kodifikáciu československého občianskeho práva boli zmarené.²⁵ Jedným z dôvodov neúspechu bola podľa Veselej otázka oddelenia rodinného práva od občianskeho práva ako samostatného právneho odvetvia. Aj napriek tomu, že právnická verejnosť sa priklonila k postaveniu rodinnoprávnnych vzťahov ako súčasti občianskeho práva, rozdielnosť povahy

²⁰ LACLAVÍKOVÁ, M. *Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva)*. Bratislava: VEDA, 2010, s. 266.

²¹ LUBY, Š. *Unifikačné snahy v oblasti československého súkromného práva v rokoch 1918-1948*. In: Právny obzor. Bratislava: Právnická jednota na Slovensku v Bratislave, 1967, č. 50, s. 572.

²² Zákon, ktorým sa vydáva všeobecný zákoník občanský: *Návrh superrevízní komise. Díl II., Důvodová zpráva*. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931, /cit. 16.11.2024/. Dostupné (online): <https://digi.law.muni.cz/xmlui/handle/digilaw/11516>.

²³ LUBY, Š. *Unifikačné snahy v oblasti československého súkromného práva v rokoch 1918-1948*. In: Právny obzor, Bratislava: Právnická jednota na Slovensku v Bratislave, 1967, č. 50, s. 577.

²⁴ LACLAVÍKOVÁ, M. *Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva)*. Bratislava: VEDA, 2010, s. 269.

²⁵ ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*. Banská Bystrica: Belanium, 2016, s. 21.

týchto vzťahov, ktoré mali byť upravené občianskym zákonníkom boli podľa Veselej prekážkou, ktorá uvedené znemožnila.²⁶

3. Obdobie novoprijatého zákona o rodinnom práve a Občianskeho zákonníka

Po spoločenských zmenách bola v roku 1948 prijatá nová Ústava Československej republiky (ústavný zákon č. 150/1948 Zb.). Ústava z 9. mája 1948 určila hlavné zásady nového spoločenského štátneho poriadku a sformulovala hospodárske a politické základy štátneho zriadenia i zásady demokratických reforiem vo všetkých odboroch štátneho, politického i kultúrneho života.²⁷

V rámci tzv. „právnickej dvojročnice“ malo byť právo jednotne kodifikované pre celé územie, vrátane rodinného a manželského práva, ktoré bolo prebudované zákonom o rodinnom práve č. 265/1949 Zb. („ZoRP“) s účinnosťou od 1. januára 1950, ktorý zmenil uplatňované systémy majetkových vzťahov medzi manželmi a zaviedol jediný inštitút majetkových pomerov medzi manželmi jednotné pre celé územie a to tzv. „zákonné majetkové spoločenstvo“. Cieľom tohto inštitútu bolo upevnenie vzťahov medzi manželmi zásadou rovnoprávnosti muža a ženy.²⁸

Rodinné právo, pôvodne považované za súčasť občianskeho práva, v dôsledku kodifikačných snáh právnickej dvojročnice malo stratiť charakter súkromnoprávneho odvetvia. V rodinnom práve, ktoré bolo založené na ideách socialistickej právnej vedy, predstavovala majetková stránka vzťahu len akýsi doplnok rýdzo osobných vzťahov, ktorý postupne strácal svoju relevanciu.²⁹ Podľa odbornej literatúry *„Oddelenie právnej úpravy rodinnoprávných vzťahov od vzťahov občianskoprávných bolo v tomto období predovšetkým legislatívne technickým opatrením ovplyvneným sovietskou právnou úpravou. Svoj význam tu mala snaha upraviť nové rodinné vzťahy ako vzťahy typicky osobného charakteru oddelene od majetkových občianskoprávných vzťahov a zvýrazniť tak ich socialistický charakter oslobodený od majetkových aspektov, ktoré hrali rozhodujúcu úlohu v predchádzajúcej úprave.“*³⁰

Rodinné spoločenstvo podľa socialistického modelu už nemalo byť definované akousi hospodárskou výhodnosťou zväzku, ale dobrovoľným rozhodnutím muža a ženy, ktoré je založené na ich vzájomnej náklonnosti.³¹ Nové rodinné právo v zmysle tohto zákona spočívalo na základných zásadách a to zásady samostatnosti - rodinné právo bolo samostatným právnym odvetvím odlúčené od systému občianskeho práva, zásady monogamného manželstva a obligatórneho občianskeho sobáša, zásady právnej rovnosti

²⁶ VESELÁ, R. *Vývoj rodinného práva v meziválečnom období*. In: Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě. Praha: Karolinum, 2010, s. 813.

²⁷ ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*. Banská Bystrica: Belanium, 2016, s. 16.

²⁸ V súčasnosti BSM.

²⁹ BLAŽKE, J. *Majetkové právo manželské*. Praha: Orbis, 1953, s. 9.

³⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 25.

³¹ Vládní návrh zákona o právu rodinném, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0378_01.htm.

muža a ženy v rovine osobnej ako aj majetkovoprávnej zavedením zákonného majetkového spoločenstva, zásady rovnosti detí bez ohľadu na to, či boli narodené v manželstve alebo mimo neho.³²

Ústavným zákonom č. 150/1948 Zb. bolo zakotvené že „Muži a ženy majú rovnaké postavenie v rodine i spoločnosti a rovnaký prístup k vzdelaniu a ku všetkým povolaniam, úradom a hodnostiam“. Uvedená zásada sa premietla aj do ustanovení ZoRP, v § 15: „V manželstve majú muž i žena rovnaké práva a povinnosti. Sú povinní žiť spolu, byť si verní a vzájomne si pomáhať.“ Zákon o rodinnom práve po prvýkrát na našom území zaviedol režim manželského majetkového spoločenstva, tzv. zákonné spoločenstvo majetkové, ktoré bolo chápané ako „podielové spoluvlastníctvo“, pričom podiely boli rovnaké. Umožnil však modifikáciu zákonného spoločenstva. Ustanovenie § 22 zákona o rodinnom práve upravovalo tzv. získaný majetok, do ktorého patrilo imanie, ktoré jeden z manželov nadobudol v dobe trvania manželstva, s výnimkou toho, čo nadobudne dedičstvom alebo darom a toho, čo slúži jeho osobnej potrebe alebo výkonu jeho povolania. Získaný majetok oboch manželov bol majetkom ich spoločným.

Koncepcia zákonného majetkového spoločenstva teda vychádzala zo zásady, že na nadobúdanie majetku počas trvania manželstva sa podieľajú obaja manželia, a preto by mali výnosy platiť obom spoločne. Uvedené platilo aj v prípade, ak bol zárobkovo činný iba jeden z manželov. Zákonné majetkové spoločenstvo tvoril všetok majetok nadobudnutý niektorým z manželov okrem zákonných výnimiek, a to napr. keď bol majetok nadobudnutý dedením alebo darovaním a tiež v prípade, ak majetok, ktorý slúžil na osobnú spotrebu alebo výkon povolania jedného z manželov. Obvyklú správu spoločného majetku vykonával každý z manželov sám, v neobvyklých prípadoch bol potrebný súhlas oboch. Zákonné majetkové spoločenstvo zaniklo len rozhodnutím súdu zo závažných príčin alebo zo zákona, v prípade, ak jeden z manželov zomrel, bol zbavený svojprávnosti alebo došlo k rozvodu manželstva. Spoločný majetok sa potom rozdelil rovným dielom, okrem prípadov, keď sa skúmala vina jedného alebo oboch manželov. V prípade viny jedného z manželov mu bolo možné odňať celý podiel, prípadne jeho podiel znížiť. Úprava zákonného majetkového spoločenstva počítala aj s tým, že manželia si mohli dohodou obmedziť rozsah zákonného majetkového spoločenstva.³³

V roku 1960 bol prijatý nový ústavný zákon č. 100/1960 Zb., v ktorom bola úprava majetkových vzťahov medzi manželmi (okrem vzájomnej vyživovacej povinnosti medzi manželmi) vyňatá z rodinného práva a presunutá do novoprijatého Občianskeho zákonníka - zákona č. 50/1963 Zb. („OZ“). Osobné práva a povinnosti medzi manželmi boli regulované novým zákonom o rodine - zákonom č. 94/1963 Zb.. Dôvodová správa vyčlenenie majetkových vzťahov medzi manželmi do občianskeho zákonníka odôvodňovala potrebou zjednotenia právnej úpravy. Úprava majetkových vzťahov obsiahnutá v zákone

³² ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*, Banská Bystrica: Belanium. 2016, s. 28.

³³ LACLÁVÍKOVÁ, M. *Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva)*. Bratislava: VEDA, 2010, s. 44.

o rodine bola podľa dôvodovej správy nie vhodne dopĺňaná ustanoveniami Občianskeho zákonníka ohľadom spoluvlastníctva.³⁴

OZ zaviedol nový inštitút, a to inštitút bezpodielového spoluvlastníctva manželov („BSM“). Základom BSM bolo aj osobné vlastníctvo, čím došlo k zrušeniu pôvodnej koncepcie majetkového spoločenstva manželov. V BSM bolo všetko, čo mohlo byť predmetom osobného vlastníctva a čo niektorý z manželov nadobudol za trvania manželstva s výnimkou vecí získaných dedičstvom alebo darom. Z BSM boli taktiež vylúčené veci, ktoré slúžili osobnej potrebe alebo výkonu povolania jedného z manželov. Na rozdiel od inštitútu zákonného majetkového spoločenstva do BSM nepatrili pohľadávky a dlhy. Ak vznikli počas trvania manželstva, prihliadalo sa k nim pri vyporiadaní majetku manželov.³⁵

Koncepcia úpravy BSM vychádzala z bezpodielovosti spoluvlastníckych vzťahov manželov, čím zodpovedala zásade rovnosti medzi mužom a ženou v spoločnosti a v manželstve. Zmluvná úprava spoločného majetku po roku úplne 1964 vymizla.³⁶ Dôsledkom politických ako aj spoločenských zmien, ktoré bolo možné v Československu na konci osemdesiatych rokov minulého storočia pozorovať, bola premena systému práva, ktorý sa po dlhoročnom fungovaní podľa socialistických princípov práva, ktoré odmietalo klasické delenie práva na právo verejné a súkromné, prinavrátil k právnemu dualizmu.³⁷

Po roku 1989 dochádzalo k spoločenským zmenám a aj zmenám a novelám Občianskeho zákonníka. Tzv. veľkou novelou Občianskeho zákonníka bol inštitút BSM zmenený tak, že manželia mohli uzatvárať zmluvy modifikujúce zákonný rozsah, správu a okamih vzniku BSM, čím sa do istej miery uvoľnila rigídnošť pôvodnej úpravy.³⁸

4. Slovenská právna úprava po roku 1989

Vzhľadom na povahu platného Občianskeho zákonníka, politické a sociálne podmienky bola po roku 1989 vznesená požiadavka vypracovania novej úpravy občianskeho práva s myšlienkou začlenenia rodinnoprávných vzťahov do systematiky nového občianskeho zákonníka, pričom túto potrebu je možné odôvodniť aj z doterajších výsledkov. Výsledkom týchto snáh je vytvorenie kódexu všeobecného súkromného práva, ktorý bude plniť ústrednú integrujúcu úlohu pre celé súkromné právo.³⁹

³⁴ Vládní návrh zákona o právu rodinném, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0146_03.htm.

³⁵ Vládní návrh zákona o právu rodinném, /cit.: 15.11.2024/. Dostupné (online): http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0156_09.htm.

³⁶ LACLAVÍKOVÁ, M. *Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva)*. Bratislava: VEDA, 2010, s. 291.

³⁷ LAZAR, J. *Aktuálna úvaha o postavení občianskeho práva v česko-slovenskom systéme práva*. In: Právnik, Praha: Ústav státu a práva ČSAV, 1993, s. 1048.

³⁸ Tamtiež, s. 293.

³⁹ LAZAR, J. a kol. *Legislatívne východiská návrhu Občianskeho zákonníka*. In: Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, 2008, s. 1.

Prvá rekodifikačná komisia po vzniku Slovenskej republiky pracovala pod vedením pána profesora Karola Planka. Jej výsledkom bol návrh znenia nového Občianskeho zákonníka, ktorý bol schválený Vládou Slovenskej republiky a v roku 1998 postúpený do Národnej rady Slovenskej republiky, ktorá o návrhu nakoniec nerokovala. Rekodifikačná komisia pod vedením pána profesora Petra Vojčíka pripravila v roku 2002 Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka, ktorý bol schválený Vládou Slovenskej republiky. K vypracovaniu návrhu paragrafového znenia nedošlo. Komisia pre rekodifikáciu pod vedením pána profesora Jána Lazara pripravila nový Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka, ktorý bol v roku 2009 schválený Vládou Slovenskej republiky.⁴⁰

V nadväznosti na legislatívny zámer z roku 2009 vyústili rekodifikačné práce pod vedením pána profesora JUDr. Antona Dulaka, PhD. v roku 2015 do zverejnenia návrhu paragrafového znenia nového Občianskeho zákonníka. Návrh vychádzal z umiestenia rodinného práva do systematiky občianskeho kódexu takisto do jeho druhej časti, pričom štvrtý diel upravoval Majetkové usporiadanie medzi manželmi. Ukončenie prác na návrhu paragrafového znenia bolo významným medzníkom nakoľko po roku 1989 sa iba v jedinom prípade podarilo doviest rekodifikačné práce do podoby paragrafového znenia. Návrh reflektoval na potrebu reakcie a zosúladenia právnej úpravy s aktuálnym stavom európskeho súkromného práva.⁴¹

V tejto súvislosti si dovoľujem citovať pána profesora Dulaka: „Nemožno tiež prehliadať, že dôvody rekodifikácie sa po roku 1989 vo veľkej časti opakujú. Doteraz prebiehajúci proces rekodifikácie Občianskeho zákonníka formuluje najdôležitejšie dôvody, ktoré viedli k nevyhnutnosti opätovného započatia v prijatom Legislatívnom zámere z roku 2009. Prvým spomínaným dôvodom je aktuálna a akútna potreba rekodifikácie občianskeho zákonníka z dôvodu roztrieštenosti, vnútornej nekonzistencie a neprehľadnosti spôsobenej veľkým množstvom noviel vykonaných po roku 1989, ako aj tzv. veľkou novelou Občianskeho zákonníka z roku 1991. Rekodifikáciou sa má aj definitívne vyriešiť „provizórium“ pretrvávajúce od roku 1991. Ďalej sa má odstrániť nekonšepčnosť pri prijímaní noviel implementujúcich legislatívu Európskej únie do Občianskeho zákonníka, ako aj reagovať a zosúladiť úpravu základných súkromnoprávných vzťahov s aktuálnym stavom európskeho súkromného práva. Napokon dôvodom pre rekodifikáciu je aj skutočnosť, že Občiansky zákonník z roku 1964 už vo výraznej miere nespĺňa požiadavky moderného kódexu 21. storočia.“⁴²

Následne ďalšie práce na rekodifikácii súkromného práva prebiehali pod vedením pána profesora JUDr. Mareka Števčeka, DrSc. tzv. postupnou cestou, kedy sa nemal vypracovať nový Občiansky zákonník, ale

⁴⁰ Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Legislativny-zamer-OZ_2009.pdf.

⁴¹ Zverejnený návrh paragrafového znenia nového Občianskeho zákonníka, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Navrh-OZ_2015.pdf.

⁴² DULAK, A. *K prvej ucelenej verzii pracovného návrhu nového Občianskeho zákonníka*, /cit.: 15.11.2024/, Dostupné (online): <https://www.lexforum.cz/555>.

postupne sa mal novelizovať ten existujúci. Výsledkom prác bolo vypracovanie paragrafového znenia s odôvodnením⁴³ v rozsahu záväzkového práva a niektorých otázok všeobecnej časti Občianskeho zákonníka. Návrh, taktiež budovaný na monistickom prístupe, bol predložený na neformálne pripomienkové konanie.⁴⁴

Od roku 2020 prebiehajú rekodifikačné práce v dvoch pracovných skupinách a to pod vedením pána JUDr. Milana Hlušáka a pani doc. JUDr. Lucie Žitňanskej, PhD. Výsledkom prác by mal byť predovšetkým nový Občiansky zákonník, založený na monistickom prístupe ako integrovaný kódex všeobecného súkromného práva, a Zákon o obchodných spoločnostiach a družstvách, ktorý bude vychádzať z Legislatívneho zámeru rekodifikácie práva obchodných spoločností, ktorý schválila Vláda Slovenskej republiky v roku 2021.⁴⁵

Začlenenie matérie rodinného práva do systematiky Občianskeho zákonníka predpokladá aj dôvodová správa k Zákonu o rodine.⁴⁶ Rodinné právo v súčasnosti môžeme definovať ako sústavu noriem upravujúcich osobné a s nimi súvisiace majetkové vzťahy medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi, ako aj vzťahy ich napodobňujúce alebo nahrádzajúce.⁴⁷

BSM ako nový právny inštitút vznikol Občianskym zákonníkom s účinnosťou od 01.04.1964. K tomuto dňu zanikli majetkové spoločenstvá medzi manželmi, ktoré vznikli podľa skorších predpisov a vzniklo BSM ku všetkému, čo podľa tohto zákona do ich bezpodielového spoluvlastníctva patrí.⁴⁸ Inštitút BSM je základným majetkovým režimom do dnes. Problematika inštitútu BSM je zahrnutá pomerne stručne v § 143 až § 151 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na stručnosť právnej úpravy je pre inštitút BSM a jeho výklad a aplikáciu významná súdna.

5. Česká právní úprava

Rekodifikácia súkromného práva a príprava nového Občianskeho zákonníka bola v Českej republike rovnako zložitá ako na Slovensku. Prvý rekodifikačný pokus sa uskutočnil ešte za existencie Československa pred rokom 1993, kedy bol na Úrade vlády ČSFR vypracovaný pod vedením profesorov

⁴³ Dôvodová správa, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): <https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Navrh-OZ-2018-Odovodnenie.pdf>.

⁴⁴ Vládny návrh, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Navrh-OZ-2018.pdf.

⁴⁵ Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky: *Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností*, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): <https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Legislativny-zamer-ZoOSaS-2021.pdf>.

⁴⁶ Dôvodová správa. Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zákon o rodine. Komentár s judikatúrou. Šamorín: Heuréka, 2005, s. 9.

⁴⁷ ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*, Banská Bystrica: Belanium, 2016, s. 8.

⁴⁸ PAVELKOVÁ, B. *Manželské právo*. Bratislava: Právnická fakulta U, 2004, s. 154.

V. Knappa a K. Planka návrh paragrafového znenia občianskeho zákonníka. Po rozdelení federácie ďalšie práce na tomto projekte v Českej republike ustáli. Konkrétnejšia diskusia o novej podobe Občianskeho zákonníka začala v Českej republike veľmi zoširoka, keď sa v roku 1996 v časopise Právní praxe č. 5 - 6 uverejnil prvý návrh systematiky nového Občianskeho kódexu. Podľa tohto návrhu by mal nový občiansky zákonník upravovať nie iba celú oblasť záväzkového práva (vrátane úpravy obchodno-právnej) a rodinné právo, ale aj napríklad oblasti ako je nekalá súťaž, autorské a priemyselné práva, právo cenných papierov a ďalšie. Týmto návrhom sa postupne odštartovala aj konkrétnejšia diskusia o budúcej koncepcii Občianskeho zákonníka, a to tak na stránkach odborných časopisov, ako aj na rôznych odborných konferenciách. Na rokovaní odbornej konferencie bol na diskusiu predložený pracovný návrh vecného zámeru nového občianskeho zákonníka, ktorý spracovali doc. JUDr. Karel Eliáš a JUDr. Michaela Zuklínová.⁴⁹

Práce na tomto návrhu neskôr ustali. Z rozhodnutia ministra spravodlivosti O. Motejla z januára 2000 boli práce na príprave nového občianskeho zákonníka obnovené, resp. zahájené ako nové bez priamej väzby na predchádzajúce pokusy. Na tomto podklade bol vypracovaný zámer rekodifikácie, ktorý bol schválený vládou 18. marca 2001.

Nový občiansky zákonník - zákon č. 89/2012 Sb. („NOZ“) komplexne upravuje všetky subjektívne rodinné práva ako aj majetkové práva, vrátane problematiky bývania manželov a civilných aspektov domáceho násillia.

Podľa dôvodovej správy k NOZ „*hranice mezi soukromým a veřejným právem není pevně dána jednou provždy. Od druhé poloviny 19. stol. jsme svědky jevu označovaného jako publicizace soukromého práva, kdy dílčí úpravy útvarů původně pojímaných ryze soukromoprávně (rodina, vlastnictví, smlouva) proniká veřejnoprávní regulace...uvedená zásada byla dlouhá desetiletí popírána konstitucí jednotného socialistického práva. Zdejší právní doktrína dlouhá desetiletí popírala dualismus práva.*“⁵⁰ „Návrh sleduje celkový příklon k evropským kontinentálním konvencím. Politická restituce ideje dualismu práva soukromého a veřejného, z níž vychází rovněž náš ústavní pořádek, jakož i obecné přijetí ideje soukromého práva v duchu evropských právních tradic novodobou českou právní doktrínou, vyžadují důsledný obrat směrem od marxisticko-leninské koncepcie právního systému a jeho funkcí. To vyžaduje i odpovídající kodexovou úpravu navazující na tuzemské právní tradice, jak se vyvíjely do roku 1948, a stejně tak i na standardy států, jejichž právní řády náležejí do oblasti kontinentální právní kultury.“⁵¹

V NOZ je manželské majetkové právo zaradené do druhej časti, k prácu rodinnému. Podľa § 714 ods. 1 NOZ: „*V záležitostech týkajících sa společného imania a jeho částí, které nemožno považovat za*

⁴⁹ Tamtiež.

⁵⁰ Nový občiansky zákonník - dôvodová správa, /cit.: 16.11.2024/. Dostupné (online): <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁵¹ Tamtiež.

bežný, právne jednajú manželia spoločne, alebo jedná jeden manžel so súhlasom druhého manžela. Ak odmieta manžel dať súhlas bez vážneho dôvodu a v rozpore so záujmami manželov, rodiny alebo rodinnej domácnosti, či nie je schopný vôľu prejavíť, môže druhý manžel navrhnúť, aby súhlas manžela nahradil súd.“ Po zákonom režime je v NOZ upravený zmluvný režim a režim založený rozhodnutím súdu.

Zmluvný majetkový režim je založený na vôli manželov pri úprave ich majetkových záležitostí. Zmluvou o manželskom majetkovom režime je možné vyhradiť vznik spoločného imania ku dňu zániku manželstva, rozšíriť alebo zúžiť rozsah spoločného imania. Takisto je možné založiť režim oddeleného imania a možnosť usporiadať majetkové pomery pre prípad zániku manželstva rozvodom, smrťou a to dedičskou zmluvou.⁵² Manželom je daná určitá zmluvná voľnosť, zákon však v záujme ochrany rodiny ustanovuje určité limity autonómie vôle. V súvislosti s touto úpravou je nutné poukázať na úpravu týkajúcu sa ochrany hospodársky slabšieho manžela, ktorá sa premieta do § 732 NOZ. NOZ vo svojej druhej časti obsahuje už aj podrobné ustanovenia chrániace rodinné bývanie, najmä v prípade ak rodinné obydlie patrí len jednému z manželov. Situácia ekonomicky slabšieho manžela je riešená pomocou odvodeného právneho dôvodu bývania. Ak je obydľím manželov byt alebo dom, ku ktorému má jeden z manželov výhradné právo tu bývať, a ak je to iné právo než záväzkové, vznikne druhému manželovi uzavretím manželstva právo bývania.

V predchádzajúcej právnej úprave sa riešil iba spoločný nájom manželov, iné dôvody neriešila. Na rozdiel od predchádzajúcej, nová úprava komplexne postihuje tak vecno-právne ako aj obligačno-právne dôvody bývania manželov. NOZ upravuje takisto ochranu proti domácejmu násiliu. Súd tak môže na návrh manžela, pre ktorého je spoločné bývanie neznesiteľné, obmedziť alebo vylúčiť (maximálne na 6 mesiacov) pobyt druhého manžela v dome alebo byte.⁵³

6. Záver

Už pri vzniku Československa môžeme pozorovať prvú skutočnosť a to, že nový štát vznikol z dvoch územných častí, ktoré dovtedy boli súčasťami oddelených štátnych celkov, medzi ktorými boli výrazné rozdiely. V záujme zachovania stability a právnej istoty novovzniknutý štát recipoval do svojho právneho poriadku právne normy platné do toho času na danom území. Rozdiel však spočíval v obsahu recipovaných právnych noriem a takisto aj v prameňoch práva. Kým na českom území bol jediným primárnym vnútroštátnym prameňom práva zákon, slovenská právna oblasť recipovala ako pramene práva aj kuriálnu decíziu a právnu obyčaj.

⁵² § 715 NOZ.

⁵³ § 751 NOZ.

Ako sme už uviedli v tomto príspevku, v historicko-právnom vývoji sa úprava majetkových vzťahov medzi manželmi a ich osobnými vzťahmi vyvíjala oddelene. V čase právneho dualizmu nastal rozvoj inštitútov manželského majetkového práva, ktoré sa snažili reagovať na požiadavky novej doby. V kontexte historického vývoja manželských majetkových vzťahov je zrejmé, že možnosti uplatnenia autonómie vôle boli uplatňované vo väčšej alebo menšej miere.

Rodinné právo ako také prešlo mnohými dynamickými zmenami, a to z dôvodu, že sa prispôbovalo mnohým politickým kultúrnym a spoločenským zmenám. Úprava majetkových vzťahov medzi manželmi, založená na inštitúte zákonného majetkového spoločenstva sa na našom území uplatňovala až do 60. rokov, keď v roku 1960 došlo k vyčleneniu úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi. Úprava manželského majetkového práva v Slovenskej republike je v súčasnosti obsiahnutá v Občianskom zákonníku (zákon č. 40/1964 Zb. v platnom znení, v Českej republike v NOZ (Z.č. 89/2012 Sb.). Vznikom manželstva v Slovenskej republike vzniká bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, v ktorom však manželia môžu dohodou rozšíriť alebo zúžiť jeho zákonom určený rozsah a môžu sa dohodnúť aj o správe spoločného majetku. Právna úprava v Českej republike je rozšírená o život manželov v zákonnom režime a v dohodnutom režime. V dohodnutom režime si manželia upravujú zmluvne svoje povinnosti a práva týkajúce sa už existujúceho spoločného majetku.

Na Slovensku už niekoľko rokov prebieha rekodifikácia základného právneho predpisu súkromného práva a to Občianskeho zákonníka, ktorý tak zrejme nedokáže napriek početným novelizáciám dostatočne reagovať na aktuálne praktické otázky súkromného práva. Na rekodifikáciu sme poukázali aj v tomto príspevku. Na tomto mieste je nutné uviesť, že český NOZ je mimoriadne inšpiratívnym čítaním a nepochybne môže byť inšpiratívny aj pre rekodifikáciu na Slovensku. Ako uviedla pani profesorka JUDr. Dulaková Jakúbeková, PhD.: *„Potreba prijať novú právnu úpravu sa ukázala ako nanajvýš aktuálna po zmenách, ktoré nastali v bývalej Československej republike po „novembri 1989“, keďže tento medzník významne zasiahol snád do všetkých oblastí života vtedajšej spoločnosti. Volanie po komplexnej rekodifikácii súkromného práva je preto logickým úsilím odbornej teórie i praxe, ktoré sa však, napriek niekoľkým desaťročiam, nedočkalo reálneho výsledku.“*⁵⁴

V roku 2021 Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky zverejnilo pracovné návrhy vybraných ustanovení nového Občianskeho zákonníka s cieľom vyvolať spoločenskú diskusiu a získať odborné podnety potrebné pre jej modifikáciu a zlepšenie. Rekodifikáciou sa má zosúladiť úprava základných súkromnoprávných vzťahov s aktuálnym stavom európskeho súkromného práva. Ako uviedol pán Hlušák: *„Publikované návrhy sú vstupom či podkladom pre čo najintenzívnejšiu odbornú diskusiu, výsledkom ktorej má byť návrh rekodifikácie súkromného práva.“*⁵⁵ *„Rekodifikácia súkromného práva je*

⁵⁴ DULAKOVÁ - JAKÚBEKOVÁ, D. *Aktuálny stav prác na rekodifikácii súkromného práva v Slovenskej republike a jeho vízie*, 2022, cit.: /17.11.2024/. Dostupné (online): <https://beta.ucps.sk/aktualny-stav-prac-na-rekodifikacii-sukromneho-prava-v-slovenskej-republike-a-jeho-vizie> .

⁵⁵ HLUŠÁK, M. *Rekodifikácia súkromného práva*, /cit.: 15.11.2024/. Dostupné (online): <https://www.lexforum.cz/733> .

v živote spoločnosti vždy niečim mimoriadnym, spája sa historicky s prelomovými obdobiami jej vývoja. Kodifikácia sa odlišuje od obvyklej legislatívy, pretože predstavuje „fundamentálny okamih zvratu“, otvára novú éru vývoja, v ktorej sa do veľkej miery determinuje právne myslenie. Kodifikácia má vo svojom výsledku predstavovať homogénne dielo, monument, v ktorom treba cítiť nosnú myšlienku, zmysel diela (spirit) z každej jej časti. Osobitne to platí pre občianske právo, ktoré sa dotýka každého počas celého jeho života, preto podľa niektorých je „...Občiansky zákonník dôležitejší než Ústava ...“⁵⁶

Začlenenie rodinného práva do nového Občianskeho zákonníka bude znamenať novú dimenziu statusových, majetkových ako aj osobných pomerov, pričom zákonodarca sa bude musieť vysporiadať s konzervatívnymi a na druhej strane liberálnymi postojmi. Násť ideálnu úpravu majetkových vzťahov medzi manželmi je náročné, nakoľko je potrebné vychádzať nie len z aktuálnych spoločenských požiadaviek, ale aj historického, právneho a kultúrneho kontextu. Zároveň, ako pán profesor Dulak poukázal na to, že „*hovoriť a pracovať na rekodifikácii znamená prijať myšlienku, že rekodifikácia nie je len nejakým „sprehľadnením“ platných zákonov. Naopak, od rekodifikácie sa očkáva, že prinesie nové legislatívne riešenia.*“⁵⁷

Použité informačné zdroje:

BLAŽKE, J. *Majetkové právo manželské*. Praha: Orbis, 1953, 70 s..

DULAK, A. *K prvej ucelenej verzii pracovného návrhu nového Občianskeho zákonníka*, /cit.: 15.11.2024/, Dostupné (online): <https://www.lexforum.cz/555> .

DULAK, A. *Ku koncepcnej otázke rekodifikácie Občianskeho zákonníka*. In: Liber amicorum Ján Lazar. Pocta profesorovi Jánovi Lazarovi k 80. narodeninám, Trnava: Facultas Iuridica, 2014 s. 804. Dostupné (online): <https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000287.pdf> .

DULAK, A. *K novej kodifikácii súkromného práva - časť I..* Dostupné (online): https://www.digitalmag.sk/k-novej-kodifikaciji-sukromneho-prava-cast/#_edn2 .

DULAKOVÁ, D. *Všetko o rekodifikácii Občianskeho zákonníka (naozaj?)*, 2015. Dostupné (online): <http://www.lexforum.sk/565>

DULAKOVÁ - JAKÚBEKOVÁ, D.: *Aktuálny stav prác na rekodifikácii súkromného práva v Slovenskej republike a jeho vízie*, 2022. Dostupné (online): <https://beta.ucps.sk/aktualny-stav-prac-na-rekodifikaciji-sukromneho-prava-v-slovenskej-republike-a-jeho-vizie> .

ELIÁŠ, K., SVATOŠ, M. *Nový občanský zákoník 2014*. Ostrava: Sagit, a.s., 2012, 301 s.

⁵⁶ DULAK, A. *K novej kodifikácii súkromného práva - časť I.*, /cit.: 18.11.2024/. Dostupné (online): https://www.digitalmag.sk/k-novej-kodifikaciji-sukromneho-prava-cast/#_edn2 .

⁵⁷ DULAK, A. *Ku koncepcnej otázke rekodifikácie Občianskeho zákonníka*. In: Liber amicorum Ján Lazar. Pocta profesorovi Jánovi Lazarovi k 80. narodeninám, Trnava: Facultas Iuridica, 2014, s. 204, /cit.: 15.11.2024/. Dostupné (online): <https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000287.pdf> .

FAJNOR, V., ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi*, 3. vyd., Šamorín: Heuréka, 1998, 600 s.

HLUŠÁK, M. *Rekodifikácia súkromného práva*. Dostupné (online): <https://www.lexforum.cz/733> .

HRUŠÁKOVÁ, M. *Rodinné právo - Zvláštní část*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1988, 128 s..

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 398 s.

KLABOUC, J. *Manželství a rodina v minulosti*, Praha: Orbis, 1962, 281 s..

KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Rodinné právo v otázkach a odpovedích*, Praha: Computer Press, 2000, 11 s.

LACLAVÍKOVÁ, M. *Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva)*, Bratislava: VEDA, 2010, 306 s.

LACLAVÍKOVÁ, M., ZÁTEKOVÁ VALKOVÁ, V. *Rozvod manželstva v spolonosti budujúcej socializmus (československá súdna prax v 50. a 60. rokoch 20. storočia)*. Praha: Leges, 2020, 164 s.

LANCZOVÁ, I. *Dejiny právnej úpravy rozvodov na území Slovenska*. Praha: Leges, 2018, 160 s.

LAZAR, J. *Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva*. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR, 2008, 281 s.

LAZAR, J. *Aktuálna úvaha o postavení občianskeho práva v česko-slovenskom systéme práva*. In: Právnik, Praha: Ústav státu a práva ČSAV, 1993, 1048 s.

LAZAR, J. a kol. *Legislatívne východiská návrhu Občianskeho zákonníka*. In: Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, 2008, 122 s.

Legislatívny zámer Občianskeho zákonníka. Dostupné (online): https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Legislativny-zamer-OZ_2009.pdf .

LUBY, Š. *Dejiny súkromného práva na Slovensku*, Bratislava: Právnická jednota, 1946, 536 s.

LUBY, Š. *Unifikačné snahy v oblasti československého súkromného práva v rokoch 1918-1948*. In: Právny obzor. Bratislava: Právnická jednota na Slovensku v Bratislave, 1967, č. 50, 586 s.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky: *Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností*. Dostupné (online): <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> .

PAVELKOVÁ, B. *Manželské právo*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2004, 235 s..

POKORNÝ, M., HOLUB, M., BIČOVSKÝ J. *Společné jmení manželu*. 1. vyd. Praha: Linde. 2000, 229 s.

Právo rodinné: *Návrh subkomitétu pro revizi občanského zákoníka pro Československou republiku*. Praha: nákladem ministerstva spravedlnosti, 1924. Dostupné (online):

https://digi.law.muni.cz/xmlui/bitstream/handle/digilaw/7040/Obcanske_pravo_od_1919_0012-1924-1.pdf?sequence=3&isAllowed=y .

RADVANOVÁ, S., ZUKLÍNOVÁ, M. *Kurs občanského práva : instituty rodinného práva. 1. vyd.*, Praha : C. H. Beck, 1999, 227 s.

ŠOŠKOVÁ, I. *Manželstvo a manželsko-právne vzťahy vo svetle prvej kodifikácie československého rodinného práva 1949*, Banská Bystrica: Belanium, 2016, 186 s.

ŠOŠKOVÁ, I. *Komparatívny pohľad na majetkoprávné pomery manželov v slovenskom a českom práve v rokoch 1945-1949*. In: Malý, K., Soukup, L.: *Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989*. Sborník příspěvků. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004, 908 s.

VESELÁ, R. *Vývoj rodinného práva v meziválečném období*. In: *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Praha: Karolinum, 2010, 1184 s.

Vládní návrh zákona o právu rodinném. Dostupné (online):
http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0378_01.htm .

Vládní návrh zákona o právu rodinném. Dostupné (online):
http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0146_03.htm .

Vládní návrh zákona o právu rodinném. Dostupné (online):
http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0156_09.htm .

VOJÁČEK, L., KOLÁRIK, J., GÁBRIŠ, T. *Československé právní dějiny. 2. vyd.*. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2013, 424 s.

Zákon, kterým se vydává všeobecný zákoník občanský: *Návrh superrevisní komise. Díl II., Důvodová zpráva*. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1931. Dostupné (online):
<https://digi.law.muni.cz/xmlui/handle/digilaw/11516> .

Zverejnený návrh paragrafového znenia nového Občianskeho zákonníka. Dostupné (online):
https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2022/02/Navrh-OZ_2015.pdf .